

สมัชชา นิลปัทม์

อาจารย์ สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะวิทยาการสื่อสาร

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

มองชายแดนใต้ผ่านเพลง (2)

คลับพรายเดย์ : เมื่อ ‘ปาตานีซินโดรม’ กัดกร่อน ‘ความรัก’ คนเมือง

หน่วยทำลายล้างวัตถุระเบิด หรือ EOD (Explosive Ordnance Disposal) เป็นชุดปฏิบัติการที่สำคัญของทั้งหน่วยงานทหารและตำรวจที่ปฏิบัติงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ งานของพวกเขาถูกท้าทายด้วยการชิงไหวชิงพริบจากโจททย์ฝ่ายตรงข้ามข้ามวงเอาไว้ ระคนกับรู้สึกเสี่ยงเป็นเสี่ยงตายอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน ในขณะที่เดียวกันคุณูปการของเขาจากการป้องกันชีวิตผู้คนจำนวนมาก ให้อยู่รอดปลอดภัยจากแรงระเบิดนั้นเกินจะประมาณ

บนเส้นทางชีวิตของคนปลดชนวนระเบิดที่ต้องเผชิญกับความรู้สึกที่ไม่แน่นอนอยู่ตลอดเวลา จากฝ่ายตรงข้ามจะตั้งใจอันหนักหน่วงทั้งอาจมองว่าพวกเขาเป็นตัว “ขัดขวาง” ที่สำคัญ เพราะหากระเบิดถูกเก็บกู้มาได้ ปฏิบัติการทางทหารที่อีกฝ่ายต้องการจะบรรลุในการสร้างความสะพรึงกลัวให้กับพื้นที่ก็จะล้มเหลว ภารกิจที่แสนตึงเครียดของทหาร EOD คงไม่ใช่เรื่องง่ายดายนักที่จะสามารถรักษาระดับความมั่นคงทางจิตใจได้อย่างคงเส้นคงวา หากพวกเขาไม่ได้ถูกฝึกฝนมาเป็นอย่างดี

คอลัมน์สื่อสันนิวาสน ฉบับนี้จะชวนกันมองชายแดนใต้ผ่าน มิวสิควิดีโอเพลง “หยุดบอกเลิกกันเสียที” ในเรื่องราวของ “ทหาร” เหมือนกับฉบับที่แล้ว แต่เปลี่ยนจาก “ทหารเกณฑ์” มาเป็น “ทหารหน่วยทำลายล้างวัตถุระเบิด” ซึ่งมีความสามารถเฉพาะ (Specialist) มีชีวิตอย่างเสี่ยงเป็นเสี่ยงตายแทบทุกวัน ผลกระทบจากสถานการณ์อันเลวร้ายส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของเขาอย่างไรบ้าง

วิทยุ : เพื่อนของคนเมือง

วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อกลางเชื่อมโยงความรู้สึกของผู้คนได้เสมอ โดยเฉพาะคนในสังคมเมืองที่ความเป็นปัจเจกชนที่แยกขาดตัวเองออกจากสังคมรอบข้าง แต่กลับมีสายสัมพันธ์ทางสังคมอย่างเหนียวแน่นใน ‘พื้นที่เสมือน’ ถึงขนาดกล้าที่จะบอกเล่าบอกกล่าวเรื่องราว เบื้องลึกภายในจิตใจ ระบายอารมณ์ความรู้สึกของตนได้ราวกับเป็นญาติสนิท

รายการวิทยุอาจเรียกได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของชีวิตเมือง เคยมีการสำรวจความนิยมการใช้เวลาว่างพบว่าคนกรุงเทพฯ ใช้เวลาว่างในฟังวิทยุมากที่สุดถึงร้อยละ 88.7 เลยทีเดียว เหตุผลหนึ่งอาจเพราะมันได้ทำหน้าที่ของช่องทางในระบายอารมณ์ ความรู้สึก ที่เคร่งเครียด

จากการทำงาน ‘ดีเจ’ (DJ – Disc Jockey: ผู้เขียน) จึงกลายสถานะจากคนจัดรายการเพลงมาเป็นผู้ให้คำปรึกษาหรือกระทั่งจิตแพทย์ผู้ทำจิตบำบัดให้แก่ผู้ฟังที่แสนเปลี่ยวเหงา

Club Friday : Based On True Story (คลับฟรายเดย์ : เบสออนทรูสตอรี) คือรายการวิทยุรายการหนึ่งที่ได้รับค่านิยมในเขตพื้นที่กรุงเทพฯ ออกอากาศผ่านคลื่น Green Wave 106.5 เอฟเอ็ม โดย 2 ดีเจร่วมจัด คือ ดีเจจอด-สายทิพย์ มนตรีกุล ณ อยุธยา และดีเจอ้อย-นภาพร ไตรวิทย์วารีกุล เป็นรายการวิทยุที่จัดเนื่องทุก ๆ วันศุกร์มาเป็นเวลากว่า 7 ปีแล้ว มีแฟนคลับทั่วประเทศและมีคอนเสิร์ตเป็นการเฉพาะโดยสามารถเชื่อมโยงกับโครงการ ‘เดอะสตาร์’ ให้นักร้องในโครงการมาร้องเพลงและผลิตมิวสิควิดีโอ (MV) จากคอนเซปต์ Based On True Story ที่นำเอาชีวิตจริงเพลงสู่เพลง

เรื่องของคุณจ้าว : เมื่อเรื่องแต่งมาจาก ‘เรื่องจริง’

ในเพลง “หยุดบอกเลิกกันเสียที” ถูกหยิบยกมาจากเรื่องราวของผู้ฟังรายหนึ่งชื่อว่า “คุณจ้าว” ผู้ฟังรายการที่โทรเข้ามาเล่าเรื่องราวความรักของเธอให้ ‘ดีเจจอด’ และ ‘ดีเจอ้อย’ ในคลับฟรายเดย์ ตอน “เรื่องราวรักเธอ

มากกว่า” ในคำวันหนึ่ง

คุณจ้าว เธออยู่ด้วยกันกับคนรักซึ่งเป็นทหาร ในหน่วยทำลายล้างวัตถุระเบิดหรือ EOD ซึ่งหมายความว่าเธออาจจะสูญเสียเขาไปจากการปฏิบัติหน้าที่ได้ทุกเมื่อ ในขณะที่เดียวกันฝ่ายชายพยายามบอกเลิก เพื่อว่าวันหนึ่งหากเขาต้องจากไป เพื่อให้เธอมีชีวิตที่ดีกว่าก็ได้ (ในความคิดของเขา)

คุณจ้าวยังเล่าด้วยว่า ในช่วงที่แฟนคุณจ้าว ต้องลงไปประจำการที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จริง ซึ่งต้องมีความรู้สึกเป็นห่วงกันมากแต่ก็อยู่ไกลกันมากและก็รู้สึกเป็น ทุกข์มากจนแฟนของคุณจ้าวเอ่ยปากขึ้นมาว่า

“จริง ๆ คุณควรจะมีชีวิตที่ดีกว่านะ รักใครสักคนหนึ่งที่มีอนาคตกับคุณได้”

“ผมเองก็ไม่รู้ว่าตื่นมาแล้วจะมีวันพรุ่งนี้รีเปล่า เพราะในทุกย่างก้าวที่ต้องเดินไป ไม่รู้ว่าจะได้กลับมารีเปล่า”

กระทั่งเมื่อแฟนของคุณจ้าวได้พักงานและ ก็กลับมาในวันหยุด ในระหว่างที่กำลังดูโทรทัศน์ด้วยกัน เขาก็ถามขึ้นมาลอย ๆ ว่า

“ถ้ามีคนอื่นคุณจะแต่งงานมั้ย? ผู้หญิงทุกคนอยากแต่งงาน อยากมีชีวิตที่อบอุ่น ผมยังไม่รู้เลยว่าจะมีวันข้างหน้ารีเปล่า”

คุณจ้าวเล่าให้ฟังว่าหลังจากวันนั้น แฟนของเธอก็กลายเป็นคนจนเฉียวง่าย ซี้โมโห แม้

จากเรื่องเล็ก ๆ น้อย

“ทำไมคุณไม่ไปรักคนอื่นที่มีชีวิตปกติ ไม่ต้องมาลุ้นว่าผมจะมีลมหายใจพรุ่งนี้รีเปล่า”

คุณจ้าวเป็นห่วงแฟนเธอมาก ๆ เพราะหลังจากที่ต้องกลับไปปฏิบัติงานในภาคสนามแล้ว การติดต่อระหว่างกันทำได้ยากมาก บางทีอาจยาวนานถึง 20 วัน แฟนคุณจ้าวมักเปรย ๆ เสมอว่า

“ถ้าวันเวลานี้ ถ้าผมไม่ติดต่อกลับ ทางหน่วย จะบอกเองว่าผมเป็นอะไร แล้วในหน้าจอก็มีชื่อผมเอง”

คุณจ้าวยังเล่าอีกว่า ฝ่ายชายมักจะเปรยอยู่บ่อย ๆ เพื่อขอบอกเลิกกับเธอ

“ผมเป็นคนหนึ่งที่เข้ามาในชีวิตคุณ ไม่ใช่ออกซิเจน ไม่ใช่อากาศ คุณขาดผม คุณก็ต้องอยู่ให้ได้ แล้วต้องอยู่แบบคนไม่มีสติ เพราะก่อนหน้านี้ไม่มีผมคุณยังอยู่ได้”

คุณจ้าวยังเล่าอีกว่า เขามักพูดเสมอเรื่องของการจัดการงานศพ ที่เขาอธิบายไว้อย่างละเอียด ในไดอารี่ถึงกับเขียนถึงความว่า ถ้าเขาตายงานศพจะต้องจัดอย่างไร สวดกี่วัน จะเอาอะไรบ้าง จะไม่เอาอะไรบ้าง เคยมีเหมือนกันเมื่อสถานการณ์สามจังหวัดแย ๆ ลงมาก เขามักจะพูดย้ำ ๆ ว่า

“ให้ไปกรวดน้ำให้เขาด้วยวันนี้เลย เพราะ

เขารู้สึกไม่ดีเลย” บ่อยครั้งที่เขาก็จะพูดว่า “มัน ซักจะเข้าใกล้ตัวผมเข้าทุกที”

แฟนของคุณจำวชยายความให้ฟังว่า แม้คนที่ลงไปประจำการจะมีเยอะ แต่คนที่นอนข้างเตียงของเขา “ตอนเช้าคนที่นอนอยู่ข้างกัน แต่พอตอนเย็นก็ไม่มีเสียแล้ว”

“ผมรู้ว่าคุณรักผม แต่มันคงจะดีกว่านี้ ถ้าหากว่าทางนี้มีคนที่ดูแลคุณได้ ผมคงดูแลคุณได้ อยู่ห่าง ๆ ทางนี้ดูแลให้คุณปลอดภัยทางนี้ก็แล้วกัน”

“ผมก็อยากจะกลับบ้านเหมือนกัน แต่คุณต้องทำใจนะ ไม่ว่าผมจะกลับไปในสภาพที่มีลมหายใจหรือไม่”

เป็นสภาพการณ์ที่คุณจำวชต้องเผชิญ อยู่เสมอมา เป็นการบอกเลิกมักมาจากการ ‘หมดรัก’ ในขณะที่กรณีนี้ การบอกเลิกมาจาก ‘ความรัก’

‘ปาตานิฮันโดรม’ โรคป่วยทางใจจากสงครามสามจังหวัดชาย

“ไม่มียาวิเศษใดๆ ที่สามารถลบภาพเพื่อนทหารที่แรงแวะเปิดฉากเป็นขึ้น ๆ ไปต่อหน้าต่อตาหรือความรู้สึกผิดที่แลกรแวกันแล้วเพื่อนไปเสียชีวิต”

เป็นข้อความจากแนวทางการรักษาผลกระทบททางจิตใจของทหารที่ผ่านสงคราม โดยเฉพาะทหารที่เคยผ่านสมรภูมิอิรักและอัฟกานิสถาน จากหนังสือชื่อ Combat Stress Injury ซึ่งมี Charles Figley และ William Nash เป็นบรรณาธิการและได้รับการตีพิมพ์ในปี พ.ศ.2549 ซึ่งเสนอว่าแม้การรักษาด้วยยา จะไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างสิ้นเชิง แต่การให้ยาก็พอที่จะ

ช่วยทำให้อาการผิดปกติทางจิตเหล่านี้ เป็นเพียง “ภาวะชั่วคราว” ไม่ใช่การเจ็บป่วย อดความรุนแรงลง จนทหารสามารถกลับมาปฏิบัติงานได้ตามปกติ ซึ่งทำให้ทหารยังปฏิบัติหน้าที่ได้ตามปกติ

ไม่ง่ายดายนักที่คน ๆ หนึ่งจะสามารถทนทานต่อสภาวะอันเลวร้ายเหล่านี้ได้ แฟนของคุณจำวชอาจเข้าข่ายอาการเหล่านี้จากบรรยากาศการทำงานที่กดดันอย่างยาวนานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งในทางปฏิบัติ เขาควรได้รับการบำบัดหรือเยียวยาอย่างเร่งด่วนหรือไม่

อุตสาหกรรม “สื่อ” ในบรรยากาศอุตสาหกรรม “ความไม่มั่นคง”

กรณีของคุณจำวช ในมิวสิกวิดีโอและเพลง “หยุดบอกเลิกกันเสียที” บอกอะไรกับเราบ้างประการแรก เป็นเรื่องการหาช่องทางใหม่ ๆ ในการสร้างมูลค่าให้กับ “เรื่องเล่า” ซึ่งเป็นวัตถุดิบพื้นฐาน ที่เชื่อมโยงเอาความแปลกแยกไม่มั่นคงของคนเมืองเป็นพื้นฐานด้วยการเป็นตัวเชื่อมร้อยด้วยวิทยุกระจายเสียง ที่มีดีใจ เป็นผู้ปลอบประโลมความทุกข์ของผู้คน โดยเฉพาะประเด็นเรื่อง “ความรัก” ซึ่งเป็นเรื่องราวที่สำคัญของชีวิตชนชั้นกลางในเมืองและเป็น “แก่น” (Theme) เรื่องหลักในอุตสาหกรรมความบันเทิง ความชาญฉลาดของยักษ์ใหญ่วงการบันเทิงอย่างแกรมมี่นั้น เชี่ยวชาญอย่างยิ่งในการแปลงเอา “เรื่องเล่า” ให้กลายเป็นสินค้า สามารถสร้างกระบวนการผลิตเพื่อสร้างมูลค่ามหาศาล ตั้งแต่เรื่องเล่าในคลับฟรายเดย์ ซึ่งมีกลุ่มผู้ติดตามรายการมาอย่างยาวนาน ขยับเข้าไปสู่การนำเอา

แก่นเรื่องไปพัฒนาสู่การทำเพลงและเนื้อร้อง ยก
ระดับจากเนื้อร้องไปสู่การสร้าง “มิวสิควิดีโอ”
(MV) ที่มีเนื้อหาสามารถสร้างความสะเทือนใจ
ให้กับผู้ชมได้มากที่สุด (โดยเฉพาะคนเมืองซึ่ง
ห่างไกลจากพื้นที่) ด้วยดาราคู่ขวัญ (ต๋ัก-นัทสร
มิตรเอม และ ป๊อ-ปิยธิดา วรมุสิก) โดยให้มี
ทหารหน่วย EOD เป็นฮีโร่ ด้วยรายการสัมภาษณ์
พิเศษและกิจกรรมกองทุนช่วยเหลือเหล่าทหาร
ทำลายล้างวัตถุระเบิด

เรื่องเล่าของคุณจ้าว ได้ถูกพัฒนาจากคำบอก
เล่าปากต่อปาก มาสู่กระบวนการในอุตสาหกรรม
สื่อ มาจนเป็นภาพและเสียง แพร่กระจายไปทุก
ทิศทางด้วยระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งให้
ความหมายกับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่าไม่
ควรให้เข้ามายุ่งเกี่ยว เพราะนี่เป็นพื้นที่ๆ ทำให้
“ความรัก” ของเธอ “ลี้มเหลว”

ประการที่สอง ในสงครามอันยืดเยื้อ
ยาวนานของสถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้
สิ่งที่รัฐพยายามพร่ำบ่นอยู่เสมอก็คือ ความ
สามารถในการกุมสภาพสถานการณ์จังหวัด
ชายแดนภาคใต้ในทิศทางที่คิดว่า “ถูกทาง” แล้ว
ทั้งยังเชื่อมั่นเป็นอย่างยิ่งว่าสามารถจะกุม
ชัยชนะได้ในไม่ช้า

สงครามที่จะประกาศว่าจะเอาชนะเหนือ
จิตใจ เพื่อช่วงชิงมวลชนพี่น้องประชาชนในสาม
จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้จงได้ มิวสิควิดีโอเพลง
“หยุดบอกเลิกกันเสียที” ที่สะท้อนความทุกข์ยาก
ของบรรดาเหล่าทหารในฐานะผู้ปกป้องและ
คุ้มครองสังคมให้พ้นจากภัยอันตรายทั้งปวง แต่ใน
อีกมุมหนึ่งในความรู้สึกของผู้คนที่ห่างไกลเกินที่
จะรู้จักจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างแท้จริง แต่
ความน่าสะพรึงของพื้นที่แห่งนี้ได้ถูกติดตั้งลงไป

ในจิตใจของผู้รับ ซึมลึกไปสู่วิถีชีวิตประจำวันของ
ชาวเมืองโดยกะเพาะความรู้สึกบอบบางที่สุด
ของมนุษย์คือประเด็นเรื่องของ “ความรัก” ภาย
ใต้สถานการณ์เช่นนี้เราจะมั่นใจได้เช่นไรว่า
บรรยากาศของการเพียรหา “สันติภาพ” อันอยู่
บนความเข้าอกเข้าใจพื้นที่ฐานทางความรู้สึก
ของผู้คนจะมีทางเป็นจริงได้ในอนาคต การรับรู้
และความทรงจำเช่นนี้ไม่ถ่วงน้ำหนักที่คนจากสังคม
ใหญ่จะเข้าใจคนจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ใน
แง่มุมที่ดีขึ้นจากปมความขัดแย้งที่ไม่สามารถ
อธิบายได้ในระยะเวลาอันจำกัด

นัยหนึ่งการให้กำลังใจคนงานเสี่ยงภัย
อย่างทหาร EOD เป็นสิ่งที่น่ายกย่อง แต่มูม
กลับของความรู้สึกจากคนในสังคมใหญ่ต่อ
สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็เป็นสิ่งที่ไม่ควร
มองข้ามเช่นกัน *ป๊อ*

เพลง หยุดบอกเลิกกันเสียที

คำร้อง/ทำนอง เอ็น พียะดา หาชัยภูมิ
เรียบเรียง เกรียงไกร วงษ์วานิช (หนึ่ง สลิปเปอร์วัน)
ศิลปิน : นิว & จีว เดอะสตาร์

ก็รู้ดีทุกอย่าง ว่าความจริงเป็นเช่นไร
ฉันทรمانเพราะความรักและห่วงใย ที่มีให้เธอ
แต่การที่เธอพร่ำบอก ว่าให้ลบเลือนเธอจากใจ
เพราะเธอไม่ดี เพราะเราไม่ควรคู่กัน ฉันยิ่งเสียใจ
ได้โปรดฟังฉันให้ดีๆ นี่คือคำขอรับรองที่มาจากใจ
คนที่เธอรักและอยากให้เขาไปได้ดี
หยุดบอกที่เราควรเลิกกัน หยุดบอกลากันสักวัน
หยุดบอกใช้ชีวิตฉัน จะดีกว่านี้ถ้าไม่มีเธอ
ให้สิทธิ์หัวใจฉันบ้าง
ในเมื่อใจฉันลืขิตแล้วว่าในวันนี้จะรักเธอ
โน...โน...โน...
ผลจะเป็น อย่างไร ฉันขอรับมัน ไว้เอง
รู้ว่าเธอหวังดี แต่อดน้อยใจไม่ได้เลย
ฉันทนเพื่อเธอ แล้วเธอจะทนให้ฉันรักได้มั๊ย
ได้โปรดฟังฉันให้ดีๆ นี่คือคำขอรับรองที่มาจากใจ
คนที่เธอรักและอยากให้เขา ไปได้ดี
หยุดบอกที่เราควรเลิกกัน หยุดบอกลากันสักวัน
หยุดบอกใช้ชีวิตฉัน จะดีกว่านี้ถ้าไม่มีเธอ
ให้สิทธิ์หัวใจฉันบ้าง
ในเมื่อใจฉันลืขิตแล้วว่าในวันนี้จะรักเธอ

โอ้ว...โน...โน...
ผลจะเป็น อย่างไร ฉันขอรับมัน ไว้เอง
หยุดบอกที่เราควรเลิกกัน หยุดบอกลากันสักวัน
หยุดบอกใช้ชีวิตฉัน จะดีกว่านี้ถ้าไม่มีเธอ
ให้สิทธิ์หัวใจฉันบ้าง
ในเมื่อใจฉันลืขิตแล้วว่าในวันนี้จะรักเธอ
โน...โน...โน...
ผลจะเป็น อย่างไร จะดีจะร้ายฉันขอรับมัน ไว้เอง...

ข้อมูลประกอบการเขียน

ท ทหาร อดทน. อาชีวเวชศาสตร์ปริทัศน์,
เว็บไซต์หมอชาวบ้าน. <http://doctor.or.th/clinic/detail/7167>
http://www.atimemedia.com/200x/atime_update/2012/05/club-friday-mv.html
ภาพประกอบจากเว็บไซต์ www.atimemedia.com